

იუსტინე აბულაძის რამდენიმე ბიოგრაფიული ფაქტის
ახლებური ინტერპრეტაციისთვის
(საარქივო მასალებზე დაყრდნობით)
**A Reinterpretation of Justine Abuladze's Some
Biographical Facts
(according archival materials)**

თეა შურღაია
Tea Shurgaia

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: იუსტინე აბულაძე, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
იური მარი, სპახსოლოგია.

Key words: Justine Abuladze, Tbilisi State University, Yuri Marr, Persian studies in
Georgia.

ქართულ სამეცნიერო ლიტერატურასა თუ პერიოდულ გამოცემებში გამოქვეყნებულ მასალებში, რომელიც იუსტინე აბულაძის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას ეძღვნება, მეცნიერის სპარსეთში მოგზაურობის სხვადასხვა თარიღი სახელდება. იოსებ მეგრელიძის ინფორმაციით, „1902 წელს, მეცნიერული მიზნით, მან იმოგზაურა ჯერ სპარსეთში (ერთი თვე დაჰყო თავრიზში) და შემდეგ შუა აზიაში (ტაშკენტი, ბუხარა, სამარყანდი)“ [მეგრელიძე 1970: 198]. დავით კობიძის ცნობით, ი. აბულაძე ევროპაში მოგზაურობის, ანუ 1903 წლის, შემდეგ იმყოფებოდა სპარსეთში [კობიძე 1974:3]. უფრო გვიანდელ თარიღს – 1915 წელს უთითებენ ჯ. გიუნაშვილი [გიუნაშვილი 1974: 4] და კ. ფალავა. ამ უკანასკნელის შენიშვნით, იუსტინე აბულაძემ „1902 წელს იმოგზაურა ბუხარაში, სამარყანდსა და ტაშკენტში [...] 1903 წელს იგი დასავლეთ ევროპაში მიემგზავრება [...] 1915 წელს მან იმოგზაურა ირანში“ [ფალავა 1975: 7].

ა. გვახარია იუსტინე აბულაძის 100 წლისთავთან დაკავშირებულ წერილში მეცნიერის სპარსეთში მოგზაურობაზე არაფერს ამბობს. ჩანს, ცნობა იუსტ. აბულაძის სპარსეთში მივლინების თაობაზე მას სარწმუნოდ არ მიაჩნდა, რის გამოც ა. გვახარია ამ წერილში მხოლოდ მოკლე ცნობას სჯერდება: „...მან 1902-1903 წლებში იმოგზაურა შუა აზიასა და დასავლეთ ევროპაში, სადაც გაეცნო აღმოსავლურ, კერძოდ, სპარსულ ხელნაწერთა კოლექციებს“ [გვახარია 1975: 215].

იუსტინე აბულაძეს თავის ნაწერებში არსად აღუნიშნავს, რომ ირანში ნამყოფი იყო. მის პირად არქივში სპარსეთში ყოფნის დამადასტურებელი საბუთი არ იძებნება. მიუხედავად ამისა, მონოგრაფიის „იუსტინე აბულაძე“ ავტორი, ნინო მაქაძე ამტკიცებს, რომ მეცნიერს „ერთხელ მაინც უმოგზაურია სპარსეთში და ერთი თვეც დაუყვია თავრიზში, ოღონდ რომელ წელს, გადაჭრით ვერ ვიტყვით. ამავე ფაქტს გვიდასტურებდა მეცნიერის ქალიშვილი, ალისა აბულაძეც, სამწუხაროდ, ზუსტ თარიღს ვერც ის ასახელებდა“ [მაქაძე 2019: 35]. თავისი მოსაზრების გასამყარებლად ავტორი ოდნავ ქვემოთ აღნიშნავს, რომ აბულაძეების ოჯახში ერთხანს თავრიზელი შეძლებული სპარსელის მაჰმუდოვის ორი ვაჟიშვილი ცხოვრობდა და ამ ფაქტის საფუძველზე ვარაუდობს, რომ „მეგობრობას თავრიზელი სპარსელის ოჯახთან საფუძველი ჩაეყარა ან იუსტ. აბულაძის თავრიზში ყოფნის დროს, ან მათი შვილების საქართველოში ჩამოსვლის შემდეგ“ [მაქაძე 2019: 35].

სამწუხაროდ, ნ. მაქაძე თავრიზში მოგზაურობის მიახლოებით პერიოდსაც ვერ ასახელებს. ი. აბულაძის ბიოგრაფს მოძიებული აქვს თსუ არქივში დაცული პირადი საქმე N308, რომელშიც იწახება მეცნიერის 1951 წლის 3 აპრილით დათარიღებული ავტობიოგრაფია. მასში არაფერია ნათქვამი ირანში მოგზაურობის თაობაზე. ნინო მაქაძის ვარაუდით, მეცნიერმა შეგნებულად აარიდა თავი ამ საკითხს იმ წლებში შექმნილი პოლიტიკური ვითარების გამო [მაქაძე 2019:32]. ეს არგუმენტი დამაჯერებლად არ ჟღერს. 1951 წლამდე, თუნდაც დამოუკიდებელი საქართველოს ხანმოკლე არსებობის პერიოდში, იუსტინე აბულაძეს არაერთხელ ჰქონდა საშუალება, რომ სადმე, რაიმე ფორმით ეთქვა ან დაენერა ამის თაობაზე. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და თავად მეცნიერის არქივების შესწავლა ცხადყოფს, რომ იუსტინე აბულაძეს სპარსეთში არ უმოგზაურია, ყოველ შემთხვევაში, 1919 წლის

ჩათვლით. ამდენად, ზემოთ დასახელებული არც ერთი თარიღი არ შეესაბამება სინამდვილეს. ასეთი დასკვნის საფუძველს იძლევა საქართველოს ცენტრალურ არქივში, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფონდში დაცული ერთი დოკუმენტი – იუსტინე აბულაძის მოხსენება სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის საბჭოს სახელზე [სცა, ფ. 103-112].

ეს არის მეცნიერის ავტოგრაფი 7 გვერდზე, რომელიც დათარიღებულია 1919 წლის 16 სექტემბრით. საბუთს რეგისტრაციის რამდენიმე თარიღი აქვს: „18/IX -19“ – ფანქრით არის მიწერილი მარცხენა კუთხეში. შუაში, შტამპის თავზე, შავი მელნით აწერია: “26/IX/919”. შტამპში იმავე მელნით აღნიშნულია შემოსვლის ნომერი – 467, თარიღად კი მითითებულია 8 დეკემბერი.

ამ „მოხსენებაში“ განმცხადებელი ითხოვს, მიეცეს მას გამოცდის ჩაბარების უფლება „სპარსული ენისა და მწერლობის ცოდნათა ფარგლებში“. შემდეგ ი. აბულაძე ჩამოთვლის იმ კურსებს, რომელიც გავლილი აქვს, ენებს, რომელიც იცის, აგრეთვე, გამოქვეყნებულ და გამოსაქვეყნებლად გამზადებულ შრომებს. დოკუმენტის მეორე გვერდზე ვკითხულობთ: „ამას გარდა, მე ვიმოგზაურე 1902 წელს თურქესტანში და მთელი ორი თვე გავატარე სამარყანდსა და სერახსში (ხაზმაგასმა ჩემია-თ.შ.), სადაც ვვარჯიშობდი სპარსულს სასაუბრო ენაში, ვიმოგზაურე აგრეთვე, 1903 წელს ევროპაში და მთელი ორი სეზონი დაყავ“ [სცა, ფ. 105¹].

როგორც ჩანს, იუსტინე აბულაძის სპარსეთში მოგზაურობის თარიღებთან დაკავშირებული ვარაუდებისა თუ გაუგებრობების საფუძველი თურქესტანში მისი მოგზაურობის ფაქტში უნდა ვეძებოთ. მეცნიერი ძალიან ახლოს იყო სპარსეთთან, დაჰყო რა ორი თვე სერახსში – სპარსეთის საზღვართან მდებარე პუნქტში. სასურველი ქვეყნის საზღვარი რომ გადაეკვეთა, ამასაც იმავე „მოხსენებაში“ აღნიშნავდა, დამატებით არგუმენტად გამოიყენებდა თავისი გამოცდილების დასამტკიცებლად.

იუსტინე აბულაძეს, როგორც თბილისის უნივერსიტეტის ლექტორს, ორჯერ ჰქონდა სპარსეთში სამეცნიერო მიზნით წასვლის მცდელობა. ორივე, სხვადასხვა მიზეზით, წარუმატებელი აღმოჩნდა.

საქართველოს ცენტრალური არქივის თსუ ფონდში დაცულია რამდენიმე დოკუმენტი, რომელიც ამ საკითხის გასარკვევად მნიშვნელოვანია. კერძოდ:

1. დოკუმენტი სცა ფ. 162-168. ავტოგრაფი დათარიღებულია: 28 მაისი, 1919 წ. რეგისტრაციის N562², თარიღი – 24.12.1919. ამ დოკუმენტებიდან ირკვევა, რომ იუსტინე აბულაძე 1918 წელს სპარსეთში წასვლას გეგმავდა, მაგრამ საქართველოში შექმნილმა ვითარებამ ამ განზრახვას ხელი შეუშალა: „იმ დროს ამოვარდნილმა ქარიშხალმა და დატრიალებულმა ამბებმა³ მაიძულეს სხვა დროისათვის გადამედო ეს ჩემი განზრახვა. რადგან ამჟამად გზა სპარსეთისკენ უკვე გახსნილია, ამიტომ უმოწილესად ვთხოვ ფაკულ-

¹ ამ დოკუმენტს ორი ნუმერაცია აქვს – ძველი და ახალი. ძველი ნუმერაციით ეს ფურცელი არის 65ა, ხოლო, ახლით, სავარაუდოდ, 105 (მომდევნო ფურცლის ნომერია 106).

² ნ. მაქაძე თავის მონოგრაფიაში აქვეყნებს იუსტინე აბულაძის პირად არქივში არსებულ დოკუმენტს [მაქაძე 2019: 32-34], რომელიც საქართველოს ცენტრალურ არქივში დაცული ამ საბუთის „შავი პირი“ ან მისი ერთ-ერთი ვარიანტი უნდა იყოს.

³ სავარაუდოდ, იგულისხმება სომხეთ-საქართველოს ომი 1918 წლის დეკემბერში.

ტეტის საბჭოს [...], მომეცეს საშუალება მოვიარო სპარსეთი და სპეციალურად შევისწავლო სპარსული ენა და მწერლობა“ [სცა, ფ. 162].

2. იუსტ. აბულაძემ ამის შემდეგ დამატებით კიდევ მიმართა სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტს 1919 წლის 23 ივნისით დათარიღებული განცხადებით [სცა, ფ. 38-39ა], რომელსაც ადევს რეზოლუცია „უარი ეთქვას“. იმავე მელნითა და ხელით იქვე, მარცხენა კუთხეში, წერია: „უნივერსიტეტის განაჩენი / [...ივ]ლ. 1919 წლ. N16, მუხლ. 6“, ხოლო მარჯვენა, ზედა კუთხეში – თარიღი: „25, VI, 1919“. დოკუმენტი ოფიციალურად რეგისტრაციაში გატარებულია 10 ივლისს, რეგისტრაციის N143. ამ მოხსენებაში იუსტინე აბულაძე სპარსეთში მოგზაურობისთვის ავანსად 1500 თუმანს (15 000 მანეთს) ითხოვს. განმცხადებელს წარმოდგენილი აქვს დეტალური ხარჯთაღრიცხვა, საიდანაც ირკვევა, რომ იგი ორი თვით აპირებდა სპარსეთში დარჩენას. თბილისიდან ენზელიში გამგზავრებას გეგმავდა, ხოლო იქიდან ავტომობილით – თეირანში. „ამას გარდა, – დასძენს მოხსენებაში მეცნიერი, – თუ უნივერსიტეტისაგან მექნება დავალება შევიძინო სპარსულ ხელნაწერთა და მინიატურების კოლექცია, ამასაც დასჭირდება არანაკლებ 300 თუმნისა“ [სცა, ფ. 39-39ა]. როგორც ზემოთ ითქვა, ფაკულტეტმა ეს თხოვნა არ დააკმაყოფილა.

3. ამავე საკითხთან არის დაკავშირებული საქართველოს ცენტრალური არქივის კიდევ ერთი დოკუმენტი [სცა, ფ. 69-69ა], რომლის ადრესატი კვლავ სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის საბჭოა, თარიღი – ისევ 1919 წლის 16 სექტემბერი. ოფიციალური რეგისტრაციის N468, ხოლო თარიღი – კვლავ 1919 წლის 8 დეკემბერი. ამავე მელნით ფურცლის თავზე სხვა თარიღიც წერია – 26/IX 919, ხოლო მარცხენა ზედა კუთხეში, მუქი მწვანე ფანქრით – „18/IX 919“. ყველა მითითებული მონაცემი ემთხვევა 467-ე ნომრად რეგისტრირებულ განცხადებას, განსხვავება მხოლოდ რეგისტრაციის ნომრებშია (467 და 468). ამ დოკუმენტში აშკარად იკითხება იუსტინე აბულაძის განაწყენება:

„მე განზრახული მქონდა ჩემის სპარსეთში მოგზაურობის დროს, სხვათა შორის, შემეარა ბაქოში და შემეკრიბა ლიტოგრაფიით დასტამბული სპარსული ტექსტის გამოცემები. მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს არ მოხერხდა. ამიტომ უმორჩილესად ვთხოვ საბჭოს მომეცეს საშუალება, *ეხლა მაინც, რამდენიმე დღით წავიდე ბაქოს* (ხაზგასმა ჩემია – თ.შ.) და შევიძინო ლიტოგრაფიით დასტამბული სპარსული ტექსტები და ქრესტომატიები, რადგან უკვე დროა, შევაჩვიო მსმენელები ხელნაწერებისა და ლიტოგრაფიით დასტამბული ნიმუშების კითხვას და ამით შევძლო სპარსული ენის ნორმალური სწავლება [...] ბაქოს მოსარებად და ტექსტების შესაძენად საჭიროა 3000 მანეთი. იუსტინე აბულაძე.“¹ [სცა, ფ. 69-69ა].

იუსტინე აბულაძის განაწყენებას, მართალია, არაპირდაპირ, ერთი უთარილო და ხელმოუწერელი დოკუმენტიც ადასტურებს, რომელიც, არქივის „საქმეში“ მისი ადგილის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, 1919 წელს არის შექმნილი, ხელწერა კი, სავარაუდოდ, აკაკი შანიძისაა. ამ დოკუმენტმა მიი-

¹ ის ფაქტი, რომ იუსტინე აბულაძე ერთსა და იმავე დღე, – 16 სექტემბერს – ორ წერილს („მოხსენებას“) წერს საბჭოს სახელზე, ვფიქრობ, მიუთითებს მის მაშინდელ ემოციურ მდგომარეობაზე, რომელიც განცხადებაშიც აისახა.

ლო თუ არა ოფიციალური სახე, ძნელი სათქმელია, მაგრამ საინტერესოა მისი შინაარსი (იხ. ფოტო 1):

„ლექტორს იუსტინე აბულაძეს,

ფაკულტეტს თქვენგან კარგა ხანია, არავითარი ცნობა არა აქვს და გთხოვთ, შეგვატყობინოთ, როგორა ხართ და როდის განაახლებთ ლექციების კითხვას.

სიბრძნისმეტყველების დეკანი, პროფ.

მდივანი:“ [სცა, ფ. 7].

ეს წერილი, სავარაუდოდ, სექტემბრის მერე უნდა დაწერილიყო, რადგან, როგორც უკვე დავინახეთ, მანამდე იუსტინე აბულაძემ რამდენიმე განცხადებით მიმართა ფაკულტეტის ადმინისტრაციას. როგორც ჩანს, მეცნიერი ზედიზედ მიღებულმა რამდენიმე უარმა გაანაწყენა.

ჩამოთვლილი დოკუმენტებიდან, განსაკუთრებით, 28 მაისით დათარიღებული მოხსენებიდან, ცხადი ხდება, რომ სპარსეთში სამეცნიერო მივლინება იუსტინე აბულაძისთვის, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, ნიშნავდა „დამკვიდრებას ანუ უკეთ დაფუძნებას უნივერსიტეტში“. ამავე მიზანს ემსახურებოდა მეცნიერის დაულალავი მცდელობა, ჩაებარებინა გამოცდა სპარსულ ენასა და ლიტერატურაში, რათა შემდგომ დოქტორის ხარისხი მოეპოვებინა. ამ მიზნის მისაღწევად იუსტინე აბულაძემ საკმაოდ ხანგრძლივი გზა გაიარა, ხოლო სასურველი ხარისხი, დისერტაციის დაუცველად, ფილოლოგიის ფაკულტეტის 1938 წლის 22 ივნისს შემდგომ სხდომაზე მოიპოვა.

ი. აბულაძე ირანში ნამყოფი იყო თუ არა, ამით, მისი სამეცნიერო მემკვიდრეობის შეფასების თვალსაზრისით, არაფერი იცვლება. ეს საკითხი სხვა კუთხით არის საინტერესო. სახელმწიფო უნივერსიტეტში არსებულ მაშინდელ ვითარებაში გასარკვევად ისევ საარქივო მასალებს უნდა მივმართოთ.

სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის საბჭოს 1919 წლის 25 იანვრის გადაწყვეტილებით (სცა, ფ. 6), უნივერსიტეტში ქართული ლიტერატურის კათედრაზე საპროფესოროდ მოსამზადებლად დატოვეს სილიბისტრო ლომია. ამ უკანასკნელის თხოვნა სპარსეთში მივლინების თაობაზე მაშინვე დაკმაყოფილდა – იგი ერთი წლით ანუ 1920 წლის 1 იანვრამდე, სამეცნიერო მიზნით, უნივერსიტეტის დაფინანსებით გაგზავნეს სპარსეთში. სამწუხაროდ, ეს მივლინება მალევე ტრაგიკულად დასრულდა – ს. ლომია 7 აპრილს რაშთში სახადმა იმსხვერპლა.

იმავე 1919 წლის სექტემბერში („პირველი ენკენისთვიდან“) სპარსული ლიტერატურის კათედრაზე საპროფესოროდ მოსამზადებლად დატოვებულ იქნა ახალგაზრდა იური მარი. ეს გადაწყვეტილება, სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის შუამდგომლობის საფუძველზე, მიიღო უნივერსიტეტის საბჭომ (სხდომის დღიური N39), რომელიც 30 ოქტომბერს გაიმართა [ლილუაშვილი... 2006: 128].

¹ იმ დროს ჯერ კიდევ არ არსებობდა ცალკე კათედრა, როგორც დამოუკიდებელი სტრუქტურული ერთეული. საარქივო დოკუმენტებიდან ირკვევა, რომ „კათედრა“ პირობითი დასახელება იყო. მისი სახელწოდება საბუთებში სხვადასხვა სახით გვხვდება. ერთ-ერთია „სპარსული ლიტერატურის კათედრა“. ეს მხოლოდ სპარსოლოგიას როდი ეხება, ზოგადი ვითარება იყო ასეთი.

მოგვიანებით სპარსეთში მივლინებაზე უარს არ ეუბნებიან და დაფინანსების თაობაზე შუამდგომლობასაც აღძრავენ გიორგი ჯაკობიას შემთხვევაშიც, რომელიც ასევე დატოვებულ იქნა უნივერსიტეტში საპროფესოროდ მოსამზადებლად.

სანამ ამ ფაქტებს შევაჯერებთ, უნდა გავიხსენოთ, რომ 1918 წელს, როდესაც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი გაიხსნა, იუსტინე აბულაძეს 44 წელი შეუსრულდა (ივანე ჯავახიშვილზე 2 წლით უფროსი იყო). მაშინ ის ჯერ დოქტორი არ გახლდათ. ამ და ზემოთ მოხმობილი ფაქტების გათვალისწინებით, ვფიქრობ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობის საკადრო პოლიტიკა აშკარაა—იმედები მყარდებოდა ახალგაზრდებზე, რომლებიც პროფესორებად უნდა მომზადებულიყვნენ. მათ დასაფინანსებლად უნივერსიტეტი ყოველთვის პოულობდა სახსრებს. როგორც ჩანს, 44 წლის ლექტორი „პერსპექტიულ“ და „მზარდ კადრად“ აღარ მიიჩნეოდა.

კიდევ ერთი საარქივო დოკუმენტი ადასტურებს, რომ სპარსოლოგიის განვითარებისა თუ ამ დარგის გაძლიერების უნივერსიტეტში გათვლა კეთდებოდა არა იუსტინე აბულაძეზე, არამედ უფრო ახალგაზრდა და იმედისმომცემ კადრებზე. ამ ვარაუდს ადასტურებს კორნელი კეკელიძის ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში, იური მარის ფონდში, დაცული დოკუმენტი N373—ხელოვნებათმცოდნე დიმიტრი გორდეევის წერილი იური მარისადმი [მარი 1928]. რომელიც 1928 წლის 24 მარტით თარიღდება (ფოტო 2). ხელნაწერი საკმაოდ ძნელად იკითხება, არის ბუნდოვანი ადგილები. თუმცა ამ სტატიის მსჯელობის საგნისთვის საინტერესო, ამოკითხული ნაწილი, საკმაოდ მნიშვნელოვან ინფორმაციას შეიცავს. წერილის ავტორს აშკარად განზრახ აქვს არჩეული სახუმარო კილო, სტილიზებული თხრობის მანერა. დ. გორდეევის წერილიდან ირკვევა, რომ არსებობდა აზრი, იური მარი „როგორმე მოეწყობა რაიმე ადგილას თბილისში“ და გავლენიანმა პირებმა გადაწყვიტეს, რომ კარგი იქნებოდა, მისთვის უნივერსიტეტში სპარსოლოგია ჩაებარებინათ. „და მიდგა-მოდგა ვუკოლი წინაშე ძლიერთა ამა ცოდვილისა და წარმავალი ქვეყნისა, რომ მოგიწოდონ შენ ხსენებულ თანამდებობაზე, რათა სანთელი ჭურჭელში კი არ ჩაიწვას, არამედ იდგას თვალსაჩინო ადგილას“. შემდეგ უკვე დ. გორდეევის თხრობა უფრო სერიოზულ ხასიათს იძენს. იგი აცნობებს იური მარს, რომ ამ საკითხის მიმართ კეთილად არიან განწყობილნი [დავით] კანდელაკი² და მარიამ ორახელაშვილი³. ამ საქმის ავან-ჩავანი, როგორც წერილიდან ირკვევა, არის ვინმე სუმბათი⁴, რომელიც ჯერ თვითონ აპირებდა მარისთვის მიწერას, მაგრამ მერე გადაიფიქრა და ამის გაკეთება გორდეევს სთხოვა.

როგორც ისტორიამ აჩვენა, ამ მცდელობას შედეგი არ მოჰყოლია. დიმიტრი გორდეევის წერილში მოცემული ინფორმაციიდან ერთი დასკვნის გა-

¹ იგულისხმება საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, პროფ. ვუკოლ ბერიძე (1883-1963).

² განათლების სახალხო კომისარი 1921-1931 წ.წ-ში. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პირველი რექტორი.

³ მარიამ მიქელაძე, მამია ორახელაშვილის მეუღლე, პარტმუშაკი, მუშაობდა სხვადასხვა თანამდებობაზე, ძირითადად, სახალხო განათლების სფეროში.

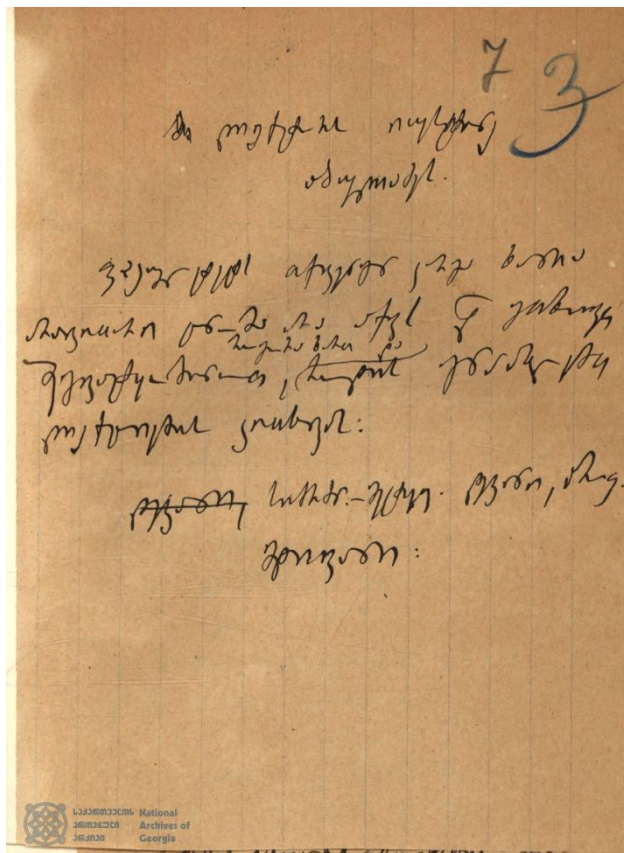
⁴ სმბათ ვარდანის ძე ტერ-ავეტისიანი (1875-1943) აღმოსავლეთმცოდნე, ფილოლოგი, ისტორიკოსი, არქეოლოგი, ეთნოგრაფი. 1922-1931 წწ-ში იყო კავკასიის ისტორიისა და არქეოლოგიის ინსტიტუტის (ტფილისი) დირექტორის მოადგილე.

მოტანა შეიძლება: ამჯერად იური მარის უნივერსიტეტთან უბრალო თანამშრომლობაზე კი არ არის საუბარი, არამედ დარგის გაძღოლაზე. 1928 წელს კი სპარსული ენისა და ლიტერატურის ლექტორად, ფაქტობრივად, მხოლოდ იუსტინე აბულაძე იყო (მაკარ ხუბუას 1929 წლიდან ტოვებენ უნივერსიტეტში).

იუსტინე აბულაძე ხშირად ჩიოდა, რომ „სხვისი ბამბაცა ჩხრიალებს, მისი კაკალიც კი არა“. საარქივო მასალის ანალიზის საფუძველზე მეცნიერის მიმართ არსებულ დამოკიდებულებას შეიძლება სხვაგვარი ახსნა მოვუძებნოთ: ეს იმდენად იუსტინე აბულაძის ღვაწლის დაუფასებლობა არ იყო, რამდენადაც უნივერსიტეტის საკადრო პოლიტიკა: მისი ასაკი – 44 წელი – არ მიიჩნეოდა პერსპექტიული, მზარდი კადრის ასაკად, რომელსაც უნივერსიტეტის მოკრძალებული ფინანსური შესაძლებლობები უნდა მოხმარებოდა. იუსტინე აბულაძე, როგორც ჩანს, ხვდებოდა, რომ უნივერსიტეტში მყარი მდგომარეობის მოსაპოვებლად მას აუცილებლად სჭირდებოდა დოქტორის ხარისხი. ამდენად, სპარსეთში მივლინების იმედი გადაეწურა და მთავარი ძალისხმევა სამეცნიერო ხარისხის მოპოვებას მოახმარა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- გვახარია, ა. (1975). იუსტინე აბულაძე (დაბადების 100 წლის შესრულების გამო), თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები, 163, ლიტერატურათმცოდნეობა, 215-218.
- გიუნაშვილი, ჯ. (1974). Гиунашвили, Дж. В служении науке, Вечерний Тбилиси, 298, 1974.
- კობიძე, დ. (1974). სახელოვანი მეცნიერი, „თბილისის უნივერსიტეტი“, 15 ნომბერი
- ლილუაშვილი, მ., გაიპარაშვილი, ზ. (2006). ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პროფესორთა საბჭოს ოქმები, 1917-1926, თბილისი: „უნივერსალი“.
- მარი, ი. (1928). კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, იური მარის ფონდი, დოკუმენტი N373.
- მაქაძე, ნ. (2019). იუსტინე აბულაძის ცხოვრება და სამეცნიერო მოღვაწეობა, თბილისი: „საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა“.
- მეგრელიძე, ი. (1970). იუსტინე აბულაძე, რუსთველოლოგები, თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“, 198-211.
- სცა (1919) საქართველოს ცენტრალური არქივი, ფონდი 471, ანაწერი 1, საქმე N28.
- ფალავა, კ. (1975). სახელოვანი მეცნიერი, გაზ. „სამშობლო“, N1 (1358).

ფოტო 1 – თბილისის უნივერსიტეტის სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის წერილი იუსტინე აბულაძეს. საქართველოს ეროვნული არქივი, ფონდი 471, ანან. 1, საქმე N28, ფ.7.

In scholarly publications and periodicals, regarding Justine Abuladze's life and activities different data (1902, 1903, 1915) has been named considering the scholar's visit to Persia. The majority of Georgian scholars who had discussed the issue named Tabriz as Abuladze's visiting place. In his official or private writings Justine Abuladze had never mentioned about his travel to Persia (Iran). Even his personal archive does not provide any document supporting the fact. During his work at Tbilisi State University he had made at least two attempts (1918, 1919) to visit Persia but did not succeed. Based on the analyses of archive materials, this paper suggests that, in contrary to the information provided by various Georgian researchers (I. Megrelidze, D. Kobidze, K. Paghava, J. Giunashvili, N. Makadze) J. Abuladze had never been to Persia (Iran). In his report to the Council of the Faculty of Philosophy of Tbilisi State University dated by September, 16, 1919 J. Abuladze mentions: "in 1902 I traveled to Turkestan (=Turkmenistan) and stayed for two months in Samarkand and Serakhs, where I exercised in spoken Persian" (See document 471/1/28, p.103-112 of the National Archives of Georgia, Tbilisi State University Fund). Serakhs, former Russian military post at the Iranian border, where J. Abuladze polished his spoken Persian could cause the misinterpretations concerning the fact of his travel to Persia.

The fact acquires importance from the point of view of the investigation into the human resource policy of Tbilisi State University at that time and its approach to J. Abuladze's personality: it is obvious that the financial and moral support of the University was aimed at encouragement of young, talented personnel. In 1918 Justine Abuladze was already 44 years old and thus he could not be considered as "a young personnel" with future. This could be the major reason for the 'lack of favor' towards J. Abuladze' and not only the latter's claim that "some get the buns and pies and some the bumps and black eyes." The paper presents archival materials providing support for the suggestion.

Another document (N373, Dimitri Gordeev's letter dated 24.03.1928) kept in the archive of Yuri Marr at K. Kekelidze Georgian National Center of Manuscripts provides an indirect evidence that J. Abuladze had not been considered to hold major position in Persian studies at Tbilisi State University. The young and talented scholar, Y. Marr was likely more favorable for this position.